

Samme dag kl. 17,00 holdt Det norske myrselskap foredragsmøte sammen med Ny Jord i Håndverkeren, «Festsalen», Oslo. Foredragsholdere var konsulent E. G. elsvik: «Nydyrking og gjenreising i Finnland», og sekretær Ole Lie: «Fra mosemyr til åker og eng».

Dette møte ble ledet av formannen i Ny Jord, professor M. Øde-
lien, som takket begge foredragsholderne for interessante og opp-
lysende redegørelser om de emner som var behandlet. Foredragene
vil senere bli offentliggjort.

UTVIKLINGEN AV SKOTSK TORVINDUSTRI ETTER SISTE KRIG.

Av A. Tomter, *Edinburgh.*

Sjefingenør ved Peat Division, Departement of Agriculture
for Scotland.

Det kjente engelske selskap Peco Ltd. utviklet i årene mellom
begge verdenskrigene sin kjente metode for fresing og tørking
av torvpulver. Etter at fresemetoden var brakt til en heldig løs-
ning, ble alt arbeid med torvsaken innstilt. Det ble med andre
ord ikke bygget en eneste Peco-fabrikk hverken i England eller i
Skottland, mens derimot både Irland, Danmark, Estland og Sverige
gikk til bygging av slike anlegg. Etter siste krig er det også bygget
et Pecoanlegg i Frankrike.

Beregninger viser at en Peco-fabrikk for fremstilling av torvbri-
ketter kunne bygges i Caithness fylke (county) og selge briket-
ter til konkurrerende priser med kull helt til Inverness. Kull
produseres nemlig ikke i nevneverdige mengder lenger nord enn til
Fife, som ligger på nordsiden av The Forth. Den dyre jernbane-
transporten for kull til Inverness og lenger nord vil m. a. o. begun-
stige produksjonen av torvbriketter. Vanskeligheten med å skaffe
nok stål til bygging av torvbrikettfabrikker har imidlertid stilt seg
hindhørende i veien for bygging av slike i Nord-Skottland.

Hovedmassen av torvforekomster har en i de skotske høglands-
distrikter og på de skotske øyene, spesielt innen de to fylker Suther-
land og Caithness. Utførte geologiske undersøkelser over Skottland
viser at omkring $1\frac{3}{4}$ millioner acres er dekket med torv, og $\frac{3}{4}$ av
dette areal ligger i de to nevnte fylker. Da er det ikke tatt med my-
rer med mindre dybde enn to fot. På øya Lewis f. eks. er praktisk
talt hele arealet dekket av torv, forholdene her minner m. a. o. nokså
meget om Smøla i Norge.

Etter krigen har tildelingen av kull til forbrukerne vært util-
strekkelig. På øya Lewis og i Caithness fylke har det vært en del
arbeidsløshet. Her stikkes det torv regelmessig som på vestkysten i
Norge. For å avhjelpe arbeidsløsheten ble 2 anlegg satt i gang her.

Dessuten ble det i 1946 og 1947 (ved hjelp av tyske krigsfanger) stukket torv ved det nedlagte Peco-anleggs myr (Ironhirst Moss) nær Dumfries. I 1948 anskaffet Landbruksdepartementet fra Danmark forsøksvis tre Smithske torvmaskiner av typen T. 3. En av disse maskiner ble plasert på Ironhirst Moss, en i Caithness og en ved Strichen i Aberdeenshire. Disse forsøksanlegg ble vellykket forsåvidt angår maskinenes kapasitet og kvaliteten av den produserte torv, men økonomisk ble det ingen suksess. Dette skyldes vesentlig at tilgangen på kull har vært bedre de siste par år, og da blir torven vanskeligere å selge. En del maskintorv har vært solgt til The Scottish Malt Distilleries Ltd, som var meget godt fornøyet med kvaliteten.

Torvbrensel i form av stikktorv og maskintorv kan ikke konkurrere med kull på brenselmarkedet her i landet, dertil krever fremstillingen for meget manuell arbeidskraft. Antallet av arbeidstimer som kreves for produksjon av 1 tonn lufttørr maskintorv er omtrent det samme som for 1 tonn kull. Dessuten har torven den ulempe at brennverdien pr. tonn bare er omkring halvparten av kullenes og dessuten krever torven langt større lagerplass.

I 1946 tok Ministeren for Skottland initiativet til en del undersøkelser når det gjelder mulighetene for utnyttelse av de skotske torvresurser. Det gikk fram av undersøkelsene at den mest fornuftige bruk av brenntorven i Skottland og England ville være som brensel for fremstilling av elektrisk kraft og ikke brukt direkte som brensel i husholdninger eller industrien. Under noenlunde gode klimatiske forhold er det mulig ved et Peco-anlegg å produsere elektrisk energi med torvpulver som brenselkilde like billig som med kull eller vannkraft. Helt til de siste år er alle planlagte torvkraftstasjoner tenkt som damp turbinanlegg hvor det som brensel er forutsatt brukt torvpulver med ca. 50 % fuktighet. I Irland er derimot planlagt å bygge to fabrikker med lufttørr maskintorv som brenselkilde. I de to siste år har mulighetene for å bruke torv i gassturbinanlegg for kraftproduksjon blitt ivrig diskutert. I tilfelle en gjør bruk av «open cycle gas turbine» har teoretiske utredninger antydnet at det kan brukes torv med høyt vanninnhold.

Ministeren for Skottland fikk satt igjennom at Finansministeriet bevilget £ 55000 (1.1 mill. kroner) for året 1949—50 til myr- og torvsaken. Denne bevilgning skal benyttes slik:

1. Ministry of Fuel and Power for utbygging av torvturbin med åpent kretsløp.
2. North of Scotland Hydro Electric Board for utbygging av torvturbin med lukket kretsløp.
3. Departement for Agriculture for Scotland:
 - a. Til undersøkelser og eksperimenter ved produksjonen av torv av forskjellig vanninnhold for de foran nevnte torvturbiner.
 - b. Til detaljerte undersøkelser av alle torvmyrer i Skottland, et arbeid som allerede er begynt.

Det siste tiltak av Ministeren for Skottland er oppnevningen av the Scottish Peat Committee. Denne komite skal være rådgivende når det gjelder torv spørsmål, og den skal holde Ministeren å jour når det gjelder utviklingen av torvturbiner. Formann i komiteen er den kjente radar-ekspert Sir Edward Appleton, rektor ved Edinburgh universitet. I komiteen sitter professorer i tekniske disipliner ved skotske universiteter og den tekniske høyskole, eksperter fra det kjente Macaulay Institute for Soil Research i Aberdeen og representanter for industrien, og et parlamentsmedlem. Representanter fra andre faglige institusjoner kan også bli kalt til å assistere komiteen. «Torvsaken» er m. a. o. plutselig blitt hevet til et høyt plan. Det er slutt med den tiden da et privat firma ble latterliggjort fordi det brukte penger til torvundersøkelser og eksperimenter for utvikling av torvindustrien.

I Nord-Skottland hører all kraftproduksjon, både vannkraft og kraft fra olje-, kull- og torvanlegg inn under the North of Scotland Hydro Electric Board, og i Sør-Skottland under regionale «Boards» eller råd. Disse lokale råd sorterer under en hovedorganisasjon: The British Electricity Authority. Det vil derfor som viseformannen i N. of Sc. H. E. B. nylig uttalte i et foredrag til medlemmene av the Peat Development Association, ved samarbeid bli mulig å utnytte både vannkraft og torvkraftstasjonene på beste måte. I tørre somrer blir det lite vann i bassengene, men til gjengjeld er betingelsene for stor produksjon på torvmyrene de aller beste. Det vil dessuten kunne spares atskillig utgifter til dambygging. Som følge av samkjøringen tror man at det ikke blir nødvendig å gå til bygging av så store og kostbare vannreservoarer som tidligere. Denne koordinering av de nevnte former for kraftkilder vil sannsynligvis komme til å få stor betydning for utnyttelsen av de naturlige resurser i Skottland.

Det er nylig dannet et skotsk myrselskap (The Scottish Peat Development Association) med formål å vekke en alminnelig interesse for rasjonell utnyttelse av myrene. Dette selskap er en frivillig organisasjon noenlunde tilsvarende Det norske myrselskap i dettes barndom. Selskapets medlemmer har regelmessige møter. I et tidsskrift publiseres artikler om myr- og torv spørsmål. I det løpende år arrangerer selskapet månedlige møter med foredrag av eksperter, også skandinaviske fagmenn er invitert som foredragsholdere. Selskapet går for tiden inn for dyrking av de grunne myrer og myrer som blir eller vil bli avtorvet. Derved vil det skaffes mat både til mennesker og dyr. En del av disse myrer vil muligens egne seg for skogreisning. Dette kan bli av stor betydning for landbruket, spesielt for høglandsdistriktene og for øyene.

For tiden er det et utmerket samarbeid mellom de britiske og irske torvinteresserte. Og siste høst besøkte i studieøyemed en del representanter for britiske myr- og torvinteresser de tre skandinavi-

ske land. Overalt ble de meget godt mottatt. Den kollegiale og utførlige måten representantene fikk opplysninger på, gjorde dessuten et godt inntrykk på deltagerne.

Når det spesielt gjelder Norge, er jeg sikker på at vi har meget å lære av Det norske myrselskaps undersøkelser og forsøk. Jeg er også forvisset om at utnyttelsen av myrene industrielt, bl. a. ved produksjon av elektrisk kraft av torv og senere dyrking (eller skogreising) på de avtorvede arealer, vil bli av uvruderlig betydning for vår fremtidige nasjonale velstand.

NYTT TIDSSKRIFT FOR FOSØKSRESULTATER.

Kontoret for landbruksforskning sender i disse dager ut et nytt tidsskrift «Forskning og forsøk i landbruket». Tidsskriftet skal inneholde meldinger og avhandlinger fra våre forsøks- og forskningsinstitusjoner på landbruksområdet. Også Myrselskapets forsøksmeldinger, som tidligere har vært publisert i serien «Meldinger fra Det norske myrselskaps forsøksstasjon på Mæresmyra», vil bli tatt inn i det nye tidsskriftet.

Hensikten med tidsskriftet er først og fremst å samle alle forsøksmeldinger i en enkelt publikasjonsserie, slik at de interesserte kan abonnere på dem under ett for en rimelig pris.

Foruten meldinger om de enkelté forsøksserier og undersøkelser vil tidsskriftet bringe artikler med sammendrag og oversikter over norske og utenlandske forsøksresultater vedkommende bestemte emner innen fagområdene.

Hefte nr. 1, som nettopp er kommet ut, inneholder 4 meldinger: Forsøk med havresorter av B. Opsahl, Statens forsøksgård Forus, Engblandingsforsøk med lucerne, rødkløver og timotei av S. Skare, Felleskjøpets stamsædgard Vidarshov, Forsøk med ulike settedybder for poteter av K. Flovik, Statens forsøksgard Holt og Forsøk med stammer av forbeter av Ø. Nissen, Åkervekstforsøkene, Norges Landbrukshøgskole.

Tidsskriftet kommer i inntil 12 hefter i året og kan tinges på poststedene. Prisen er kr. 5,— pr. år.
